

بررسی تاثیر مکانیزم حاکمیت داخلی بر مدیریت سود فرصت طلبانه

علیرضا آئینی^۱

تاریخ پذیرش ۱۴۰۲/۰۱/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۰۲

چکیده

هدف از انجام این مطالعه بررسی تجربی تاثیر سازوکارهای حاکمیت سازمانی منجمله استقلال و اندازه هیئت مدیره و علاوه بر این ضعف کنترل داخلی بر بروز مدیریت سود فرصت طلبانه در سازمانهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. تحقیق حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش اجرا همبستگی و به لحاظ نوع داده ها ترکیبی است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۱۵ سازمان فعال در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۵ ساله بین سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ است. روش تعیین نمونه نیز غربالگری است. داده‌های پژوهش با استفاده از رگرسیون چندمتغیره در نرم افزار ایویوز بررسی شدند. شواهد به دست آمده از تحلیل فرضیه های تحقیق نشان می‌دهد که بین استقلال هیئت مدیره تاثیر منفی و معناداری بر بروز مدیریت سود فرصت طلبانه دارد. در حالیکه اندازه هیئت مدیره فاقد تاثیر معنادار است. در نهایت بر اساس نتایج کسب شده مشخص شد که ضعف کنترل داخلی تاثیر مثبت و معناداری بر بروز مدیریت سود فرصت طلبانه دارد.

کلمات کلیدی: استقلال هیئت مدیره، اندازه هیئت مدیره، ضعف کنترل داخلی، مدیریت سود

فرصت طلبانه

^۱کارشناس ارشد حسابداری هنرآموز آموزش و پرورش ناحیه ۲ ساری، مدرس و مدیر گروه دانشگاه فنی شهید هاشمی نژاد
alireza.aeenii.9@gmail.com

۱- مقدمه

سود حسابداری پرکاربردترین معیار سنجش عملکرد مالی سازمان است. با توجه به اینکه استانداردهای گزارشگری مالی و سیاست‌های حسابداری فرصت‌های قابل توجهی را برای دستکاری سود در اختیار مدیران یک سازمان قرار می‌دهند، جای تعجب نیست که توجه روزافزون در ادبیات حسابداری به درک عوامل تعیین‌کننده مدیریت سود معطوف شده باشد (گیتاگیا و همکاران، ۲۰۲۲).

فروپاشی سازمان‌های سودآور و برجسته مانند انرون، زیراکس، ورلدکام، هلث ساوث و تایکو، به دلیل تقلب در گزارش‌های مالی، ماهیت مضر مدیریت سود را بیشتر نشان می‌دهد. هیلی و والن (۱۹۹۹) مدیریت سود را اینگونه تعریف می‌کنند: «وقتی مدیران از قضاوت در گزارشگری مالی و ساختار معاملات برای تغییر گزارش‌های مالی استفاده می‌کنند تا برخی از سهامداران را در مورد عملکرد اقتصادی اساسی سازمان گمراه کنند یا بر نتایج قراردادی تأثیر بگذارند». (الناهاس و همکاران، ۲۰۲۲)

انعطاف‌پذیری در گزارشگری مالی (روش‌ها و روش‌های حسابداری) فرصت‌هایی را به مدیران ارائه می‌دهد که از طریق آنها می‌توانند سود را مدیریت کنند، که ممکن است به طور مثبت یا منفی بر کیفیت سود گزارش شده و ارزش آن در فرآیند تصمیم‌گیری تأثیر بگذارد (گوئل، ۲۰۱۲).

تحقیقات بیشتر انگیزه‌های مدیریتی در مدیریت سود را تایید می‌کند. انگیزه‌هایی مانند افزایش پاداش دریافتی، اجتناب از نقض پیمان‌های بدهی، هموارسازی سود و برآورده کردن یا فراتر رفتن از پیش‌بینی‌های تحلیلگران سهام (کلیستیک، ۲۰۲۱).

آنچه در مجموع از ادبیات موضوع بر م‌ یاید این است که مدیران با پرداخت به مدیریت سود فرصت طلبانه در پی کسب منافع شخصی هستند و این می‌تواند باعث آسیب به منافع سهامداران شود. از این رو، سازوکارهای حاکمیت سازمانی به منظور حفظ منافع سهامداران ایجاد شد. سازوکارهایی همچون کمیته حسابرسی، هیئت مدیره و کنترل داخلی که باعث افزایش سطح شفافیت و علاوه بر این افزایش قدرت نظارت بر عملکرد مدیران می‌شوند.

هیئت مدیره یک مکانیسم کنترل داخلی کلیدی است که به عنوان رابط بین صاحبان سرمایه (سهامداران) و کسانی که (مدیران) از آن سرمایه استفاده می کنند و ارزش ایجاد می کنند (به حداکثر رساندن ثروت سهامداران) عمل می کند. علاوه بر این، هیئت مدیره با اطمینان از رعایت اصول و استانداردهای حسابداری مربوطه در تهیه گزارش های مالی، بر سیستم حسابداری سازمان نظارت می کنند و در نتیجه اعتبار اطلاعات حسابداری را تضمین می کنند. نقش نظارتی هیئت مدیره در گزارش های مالی حیاتی است زیرا رفتارهای مدیریتی فرصت طلب مرتبط با دستکاری سود ممکن است سهامداران را گمراه کند. فاما و جنسن (۱۹۸۳) استدلال می کنند که هیئت مدیره در قلب حاکمیت سازمانی است و ساختار هیئت مدیره اثربخشی آن را در نظارت بر مدیران تعیین می کند. بنابراین، ویژگی های هیئت مدیره (اندازه هیئت مدیره، استقلال، تنوع جنسیتی، و تخصص مالی) ویژگی های مهمی هستند که اثربخشی آن را در کاهش دستکاری سود بهبود می بخشد (داماک، ۲۰۱۸).

در واقع آنچه از ادبیات موضوع بر می آید این است که هیئت مدیره بزرگتر (با افزایش تضارب آرا و تنوع ایده ها)، متخصص تر (با افزایش کیفیت نظارتی فنی و ارائه مشاوره های اصولی) و مستقل تر با استقلال رای و کاهش منافع شخصی در تصمیم گیری، دارای قدرت نظارت و کنترل بهتری نسبت به سایر سازمانهاست و از این حیث می توان انتظار داشت که در چنین سازمانهایی احتمال بروز مدیریت سود کاهش یابد (آریوگلو، ۲۰۲۰).

در عین حال، کنترل داخلی نیز به عنوان یکی دیگر از سازوکارهای مهم حاکمیت سازمانی دوشادوش کارکرد هیئت مدیره، بر کنترل رفتارهای مدیران اثرگذار خواهد بود. قانون ساینز-اکسلی^۱ که پس از یک سری تقلب های مالی در سال ۲۰۰۲ اجرا و تصویب شد، نیاز به کنترل های داخلی بر روی گزارشگری مالی دارد که باعث جلوگیری از منحرف شدن سازمان ها از فعالیت های تجاری شفاف می شود (انگل و همکاران، ۲۰۰۷)، ریسک پذیری را کاهش می دهد (بارگرون و زوتر، ۲۰۱۰؛ کانگ و همکاران، ۲۰۱۰) و بهبود عملکرد عملیاتی را به دنبال می آورد (احمد و همکاران، ۲۰۱۰).

با توجه به موارد مطروحه و با توجه به نوپا بودن مقوله حاکمیت سازمانی در کشور ما، مسئله اصلی این تحقیق آن است که ویژگی های هیئت مدیره و علاوه بر این کیفیت کنترل

داخلی (به عنوان شاخص های مهم حاکمیتی سازمانی داخلی)، چه تاثیری بر مدیریت سود فرصت طلبانه سازمانهای فعال در بازار سرمایه کشور خواهند داشت؟

۲- مبانی نظری، پیشینه تحقیق و توسعه فرضیه ها

۲-۱- هیئت مدیره؛ سازوکاری از حاکمیت سازمانی

هیئت مدیره به عنوان بخش عمده‌ای از حاکمیت سازمانی، مهم‌ترین عامل در کنترل و نظارت بر مدیریت سازمان و محافظت از منافع سهامداران قلمداد می‌شود. هیئت مدیره برای نظارت بر مدیریت و همکاری در تصمیم‌گیری، نیازمند مهارت‌های متنوع از قبیل حسابداری، بانک‌داری، قانون و علاوه بر این ویژگی‌های خاصی از قبیل استقلال، اندازه و غیره می‌باشد که در ادامه به آن اشاره می‌شود. شواهد تجربی نشان می‌دهد که هیچ‌گونه اتفاق نظری در مورد اندازه بهینه هیئت مدیره وجود ندارد.

۲-۲- کنترل داخلی

کنترل داخلی عبارتست از فرآیندی که به وسیله هیئت مدیره و مدیران و سایر کارکنان برای کسب اطمینان قابل قبول برای دستیابی به اهداف سازمانی مرتبط به گزارشگری، عملیات و رعایت طراحی شده است. هر سازمان با توجه به ماهیت و ویژگی‌های عملیاتی خود، دارای کنترل‌های داخلی متفاوت از سایرین می‌باشد (وودز، ۲۰۰۸).

۲-۳- اهداف و اجزای کنترل‌های داخلی

کوزو، اهداف و اجزای کنترل‌های داخلی یکپارچه چارچوب کنترل‌های داخلی را این‌گونه تعریف می‌کند که کنترل‌های داخلی فرآیندی است که متاثر از هیئت مدیره، مدیران و سایر پرسنل می‌باشد، که برای اطمینان معقول از دستیابی به اهداف مقوله‌های زیر طراحی شده است:

۱- اثربخشی و کارایی عملیات.

۲- قابلیت اطمینان گزارش‌های مالی

۳- انطباق با قوانین و مقررات.

این سه هدف به طور مستقیم با پنج جزء یکپارچه محیط کنترل، ارزیابی ریسک، روش‌های کنترلی، اطلاعات و ارتباطات و نظارت مرتبط هستند. اهداف، آنچه را که

سازمان می‌خواهد به آن برسد و اجزا آنچه را که برای رسیدن به این اهداف مورد نیاز است، مشخص می‌کند (لین و لیو، ۲۰۰۹).

۲-۴- مشخصه‌های وجود نقاط ضعف در سیستم کنترل داخلی

برخی از محققان با بررسی سازمان‌ها دچار مشکلات سیستم کنترل داخلی، مشخصه‌های مشترک آنها برشمردند که از آن جمله می‌توان به این موارد اشاره نمود: جی و مک وی (۲۰۰۵) پس از بررسی‌های خود یافتند سازمان‌هایی که نقاط ضعف عمده گزارش می‌کنند، پیچیده‌تر، کوچک‌تر و کمتر سودآورند نسبت به سازمان‌هایی که نقاط ضعف عمده‌ای گزارش می‌کنند. دوویل و همکاران (۲۰۰۷) به مطلب پیش افزودند، سازمان‌هایی که نقاط ضعف کنترل داخلی گزارش می‌کنند، جوان‌ترند، به سرعت، در حال رشدند یا دست‌خوش بازسازی‌اند. علاوه بر این پژوهش‌های انجام شده در این باره، اشاره به این دارند که گزارش‌های نقاط ضعف کنترل داخلی نشان می‌دهد که سازمان‌های گزارشگر نقاط ضعف سیستم کنترل داخلی، کیفیت مالی پایین‌تری نسبت به سازمان‌های عاری از نقاط ضعف کنترل داخلی دارند (شی و وانگ، ۲۰۱۱).

۲-۵- مدیریت سود

هیلی و والن (۱۹۹۹) معتقدند، که مدیریت سود زمانی رخ می‌دهد که مدیر برای گزارشگری مالی از قضاوت شخصی خود استفاده می‌کند و این مار را با هدف گمراه کردن برخی از سهامداران درباره‌ی عملکرد واقعی یا برای تاثیر در نتایج قراردادهایی که به ارقام حسابداری گزارش شده بستگی دارند، انجام می‌دهد. اسکات (۱۹۹۷) به مدیریت سود، به عنوان اختیار سازمان در انتخاب سیاست‌های حسابداری برای دستیابی به برخی از اهداف مدیر، اشاره می‌کند. کلاگ (۱۹۹۱) دو انگیزه‌ی اصلی برای مدیریت سود تعریف می‌کند: تشویق سرمایه‌گذاران برای خرید سهام سازمان و افزایش ارزش بازار سازمان. دی (۱۹۸۸) بیان می‌کند که مدیریت سود معمولاً از استفاده‌ی مدیران از مزایای عدم تقارن اطلاعاتی ناشی می‌شود و دو مسئله‌ی مهم را مطرح نموده است. اول، برای افزایش پاداش مدیران که سرمایه‌گذاران آن را تامین می‌کنند، سود دستکاری می‌شود و دوم، سرمایه‌گذاران بالفعل تمایل دارند که بازار برداشت بهتری از ارزش سازمان داشته باشد.

۲-۶- پیشینه تحقیق

گیتاگیا و همکاران (۲۰۲۲)، تحقیقی به منظور بررسی تاثیر ویژگی های هیئت مدیره بر بروز مدیریت سود با توجه به نقش تعدیلگر مقیاس سازمان انجام دادند... این مطالعه از داده های ۸۸ سازمان فهرست شده در جامعه آفریقای شرقی برای دوره بین سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰ استفاده می کند. این مطالعه از مدل برآورد سیستم تعمیم یافته گشتاورها برای مراقبت از درون زایی بالقوه و علیت معکوس استفاده کرد. یافته ها نشان داد که بین اندازه هیئت مدیره و مدیریت سود رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یافته ها علاوه بر این نشان داد که استقلال هیئت مدیره، تنوع جنسیتی هیئت مدیره و تخصص مالی هیئت مدیره تأثیر منفی و معناداری بر مدیریت سود داشتند. علاوه بر این، یافته ها تأیید کرد که اندازه سازمان رابطه بین اندازه هیئت مدیره، استقلال هیئت مدیره، تنوع جنسیتی هیئت مدیره و مدیریت سود را تعدیل می کند.

العرینی (۲۰۱۹)، تحقیقی با عنوان «آیا حاکمیت سازمانی بر مدیریت سود تاثیر می گذارد؟»، انجام داده است. هدف این مقاله بررسی داده های مربوط به سازمان های پذیرفته شده در بورس بحرین است برای تعیین اینکه آیا سازمان ها مدیریت سود را انجام می دهند یا خیر. علاوه بر این، تأثیر مجموعه ای از ویژگی های حاکمیت سازمانی بر روی شیوه های مدیریت سود مورد بررسی قرار می گیرد. سطح مدیریت سود با استفاده از اقلام تعهدی اختیاری [محاسبه شده با استفاده از مدل جونز اصلاح شده (۱۹۹۵)] اندازه گیری شد. نمونه پژوهش شامل ۲۰ سازمان فهرست شده در دوره زمانی ۲۰۱۱-۲۰۱۵ می باشد. برای آزمون فرضیه های پژوهش و دستیابی به اهداف پژوهش از مدل رگرسیون پانل استفاده شد. نتایج نشان داد مدیریت سود با اندازه هیئت مدیره همبستگی منفی دارد و تأیید می کند که هیئت مدیره بزرگتر با سطح پایین تری از شیوه های مدیریت سود مرتبط است. علاوه بر این، استقلال هیئت مدیره با مدیریت سود همبستگی مثبت دارد، که نشان می دهد هر چه تعداد مدیران مستقل بیشتر باشد، سطح شیوه های مدیریت سود بالاتر است. علاوه بر این، مالکیت داخلی به طور مثبت با مدیریت سود مرتبط است، که تأیید می کند که سطح بالاتر مالکیت داخلی، شیوه های مدیریت سود را افزایش می دهد. سرانجام اینکه به نظر نمی رسد دوگانگی مدیر عامل تاثیری بر مدیریت سود در بورس بحرین داشته باشد.

نتایج پژوهش ولامینک و سارنس (۲۰۱۷)، با عنوان «مدیریت سود و ویژگیهای حسابرسی»، با توجه به ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن دو همبستگی معنادار بین

متغیر وابسته و متغیرهای مستقل یافت. اول اینکه یک همبستگی منفی و معنادار بین اقلام تعهدی اختیاری و تناسب اعضای مستقل در کمیته حسابرسی مشاهده شد. دوم اینکه یک همبستگی منفی و معنادار بین اقلام تعهدی اختیاری و تناسب اعضای کمیته حسابرسی یافت شد که دارای بیش از سه سال سابقه مدیریت در سایر سازمانها بودند. علاوه بر این، همبستگیهای معنادار بین متغیرهای مستقل یافت شد. مثلاً، همبستگی های مثبت و معنادار بین اندازه سازمان و تعداد جلسات وجود دارد. می توان علاوه بر این مشاهده کرد که سازمانهای بزرگتر که دارای تعداد اعضای کمیته حسابرسی بیشتری بودند، تعداد جلسات بیشتری داشته اند.

مظاهری و قلی زاده (۱۴۰۱)، تحقیقی با عنوان «بررسی تاثیر ساختار هیئت مدیره بر ارتباط بین بیش اطمینانی مدیران و مدیریت سود»، انجام دادند. از این رو تعداد ۱۱۷ سازمان پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹ به روش حذفی سیستماتیک انتخاب شده است. برای آزمون فرضیه ها، نیز از مدل رگرسیون چند متغیره و الگوی دادههای تابلویی استفاده شده است از معیار اندازه هیئت مدیره و تعداد اعضای غیر موظف در هیئت مدیره به عنوان ساختار هیئت مدیره استفاده و نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر وجود ارتباط مستقیم و معنادار بین بیش اعتمادی مدیران بر مدیریت سود است. علاوه بر این این نتیجه حاصل شد که ساختار هیئت مدیره بر ارتباط بین بیش اعتمادی مدیران و مدیریت سود اثر تعدیل گری دارد.

شجاعی و همکاران (۱۴۰۰)، نیز در تحقیقی به بررسی نقش حاکمیت سازمانی بر کنترل مدیریت سود پرداختند. هدف اصلی این تحقیق؛ مروری بر مقالات داخلی و خارجی کار شده در زمینه تاثیر مکانیسم های حاکمیت سازمانی بر مدیریت سود می باشد. طی انجام این تحقیق؛ ده مقاله داخلی طی سالهای ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۹ و ۵ مقاله خارجی در سال ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در این راستا مکانیسم های حاکمیت سازمانی شامل: استقلال هیئت مدیره، اندازه هیئت مدیره، دوگانگی نقش مدیر ارشد اجرایی، مالکیت مدیریتی، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت، تخصص مالی هیئت مدیره، وجود حسابرس داخلی، شهرت موسسه حسابرسی، نوع حسابرس، مدت زمان تصدی مدیرعامل، دوره تصدی حسابرس و پاداش هیئت مدیره بوده اند و سنجش مدیریت سود نیز از طریق شاخص های جریان های نقدی عملیاتی غیرعادی، هزینه های اختیاری غیرعادی،

هزینه های تولید غیرعادی، ارقام تعهدی اختیاری از طریق مدل تعدیل شده جونز (۱۹۹۱) و مدل کوتاری (۲۰۰۵)، می باشد. نتایج تحقیق نشان داد بین مکانیسم های حاکمیت سازمانی و مدیریت سود نتایج مختلف و متفاوتی به دست آمده که این تفاوت ناشی از سنجش متغیرها به روشهای مختلف، انجام تحقیق در بازار سرمایه کشورهای مختلف و دوره زمانی متفاوت می باشد.

حاجیها و نادری (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی ارتباط بین کیفیت حسابداری با ضعف های بااهمیت کنترل داخلی پرداختند. در جهت بررسی فرضیه پژوهش تأثیر متغیرهای مستقل ارقام نقد عملیاتی، کل ارقام تعهدی، ارقام تعهدی عملیاتی و ارقام تعهدی سرمایه گذاری به عنوان معیار سنجش کیفیت حسابداری بر روی متغیر وابسته پژوهش که ضعف های بااهمیت کنترل داخلی می باشد، بررسی شده است. جامعه آماری پژوهش شامل سازمان های بورسی حائز شرایط معین طی دوره زمانی ۱۳۹۴-۱۳۹۰ است که با در نظر گرفتن آن شرایط، نمونه شامل ۱۲۹ سازمان پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می باشد. تجزیه و تحلیل رگرسیون نشان از آن دارد که ارقام تعهدی عملیاتی و کل ارقام تعهدی با ضعف های بااهمیت کنترل داخلی رابطه مثبت و معنی دار و ارقام تعهدی سرمایه گذاری و ارقام نقد عملیاتی با ضعف های بااهمیت کنترل داخلی رابطه منفی و معنی داری دارد.

رضایی و امیری نیک (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان « بررسی تاثیر ساختار مالکیت بر روابط بین کیفیت کنترل های داخلی و مدیریت سود» به بررسی این رابطه در سازمان های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. جامعه آماری پژوهش کلیه سازمان های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. حجم نمونه برابر ۱۱۲ سازمان بوده که از روش حذفی سیستماتیک برای دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ انتخاب شده اند. نتایج حاکی از آن است که بین کیفیت کنترل های داخلی و مدیریت سود رابطه معنی داری وجود دارد. علاوه بر این نتایج پژوهش نشان داد که مالکیت نهادی و مالکیت مدیریتی بر روابط بین کیفیت کنترل های داخلی و مدیریت سود تاثیرگذار می باشد.

دارابی و اجتهادی (۱۳۹۵)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین تخصص حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی و مدیریت سود، هدف این مقاله، بررسی رابطه بین تخصص کمیته حسابرسی در صنعت و کیفیت گزارشگری مالی در سازمان های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. تخصص کمیته حسابرسی از طریق تخصص رئیس کمیته

و اعضای کمیته حسابرسی اندازه‌گیری شده است. کیفیت گزارشگری مالی نیز با استفاده از باقیمانده‌های مدل کوهن (۲۰۰۶) اندازه‌گیری شده است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۱۶ سازمان پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، تخصص رئیس کمیته حسابرسی و کمیته حسابرسی در صنعت، ارتباط مثبت و معنی‌داری با کیفیت گزارشگری مالی دارد.

بنابراین فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر قابل بیان است؛

H₁: استقلال هیئت مدیره بر مدیریت سود فرصت طلبانه در بورس تهران تاثیر معناداری دارد.

H₂: استقلال هیئت مدیره بر مدیریت سود فرصت طلبانه در بورس تهران تاثیر معناداری دارد.

H₃: ضعف کنترل داخلی بر مدیریت سود فرصت طلبانه در بورس تهران تاثیر معناداری دارد.

۳- روش تحقیق

تحقیق حاضر بر حسب روش از نوع همبستگی می‌باشد. در تحقیق همبستگی، هدف اصلی آن است که مشخص شود آیا رابطه‌ای بین دو یا چند متغیر کمی وجود دارد و اگر این رابطه وجود دارد، اندازه و حد آن چقدر است؟ باید توجه داشت که تحقیق همبستگی هرگز به تبیین یک رابطه علت و معلولی نمی‌پردازد، بلکه صرفاً یک رابطه را توصیف می‌کند صرف نظر از اینکه این رابطه، رابطه علت و معلولی است یا خیر. وجود یک رابطه قوی، پیش‌بینی را امکان‌پذیر می‌سازد.

میزان رابطه بین دو متغیر معمولاً از طریق یک ضریب همبستگی بیان می‌شود که عددی بین -۱ و +۱ است. دو متغیر که به هم وابسته نیستند، ضریبی نزدیک صفر و دو متغیر که قویاً به هم وابسته‌اند، ضریبی نزدیک ± 1 دارند. از طرفی دو متغیر می‌توانند به صورت معکوس نیز به هم وابسته باشند. در چنین حالتی ضریب رگرسیون، عددی منفی خواهد بود که در صورت وجود رابطه قوی معکوس، ضریب مربوطه نزدیک -۱ می‌باشد.

علاوه بر این تحقیق حاضر از منظر هدف، از نوع تحقیقات کاربردی می‌باشد. تحقیقات کاربردی تحقیقاتی هستند که نظریه‌ها، قانونمندی‌ها، اصول و فنونی را که در تحقیقات بنیادی تدوین می‌شوند را برای حل مسائل اجرایی و واقعی به کار می‌گیرند. این نوع

تحقیقات بیشتر بر مؤثرترین اقدام تاکید دارند و علت‌ها را کمتر مورد توجه قرار می‌دهند. این تاکید بیشتر به واسطه آن است که تحقیقات کاربردی به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می‌شود (سرمد و همکاران، ۱۳۸۸).

۳-۱- جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش تمامی سازمانهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ مورد آزمون قرار می‌گیرند. این جامعه به این علت انتخاب شده است که امکان دسترسی به داده‌های موجود در صورتهای مالی سازمانهای پذیرفته شده در بورس وجود دارد.

۳-۲- نمونه آماری

در این پژوهش، نمونه از طریق روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری، انتخاب خواهد شد. به این ترتیب که نمونه، متشکل از کلیه سازمانهای موجود در جامعه آماری است که حائز معیارهای زیر باشند:

۱- دوره مالی آنها به ۱۲/۲۹ هر سال ختم شود، تا بتوان داده‌ها را در کنار یکدیگر قرار داد.

۲- در طول دوره پژوهش تغییر در دوره مالی نداشته باشند، تا نتایج عملکرد مالی، قابل مقایسه باشند.

۳- جزء سازمانهای فعال در حوزه فعالیت‌های مالی، از جمله سازمانهای سرمایه‌گذاری، بانکها، بیمه‌ها و موسسات مالی نباشند. بدلیل اینکه این موسسات از لحاظ ماهیت فعالیت متفاوت بوده و درآمد اصلی آنها حاصل از سرمایه‌گذاری بوده و وابسته به فعالیت سایر سازمانها است، بنابراین ماهیتاً با سایر سازمانها متفاوت می‌باشند، بنابراین از پژوهش حذف خواهند شد.

۴- داده‌های مورد نیاز جهت متغیرهای پژوهش در طول دوره زمانی ۱۳۹۶ الی ۱۴۰۰ موجود باشند، تا درحداکثر بتوان محاسبات را بدون نقص انجام داد.

بر این اساس و با اعمال شرایط فوق نمونه آماری پژوهش شامل ۱۱۵ سازمان از میان کلیه سازمانهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران خواهد بود که شرح و فهرست آن در پیوست پژوهش آمده است.

۳-۳- روش‌ها و ابزار گردآوری اطلاعات:

اطلاعات مورد نیاز تحقیق بر حسب نوع آنها از منابع مختلفی جمع آوری شده اند.

۱. اطلاعات مورد نیاز به ادبیات تحقیق و مباحث تئوریک از منابع کتابخانه ای مانند کتب و نشریات فارسی و لاتین و سایت های اینترنتی جمع آوری شده اند.
۲. اطلاعات مربوط به سازمان ها به عنوان ابزار تحقیق مورد استفاده قرار گرفته است. اطلاعات و داده های خام و اولیه لازم برای آزمون فرضیات از سوی صورت های مالی سازمان های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران موجود در نرم افزار ره آورد نوین و اطلاعات موجود در سایت بورس اوراق بهادار تهران جمع آوری شده است. در صورت ناقص بودن داده های موجود در این بانک های اطلاعاتی، به آرشیو های دستی موجود در کتابخانه سازمان بورس اوراق بهادار مراجعه شده است. علاوه بر این برای تحلیل داده ها از نرم افزارهای اکسل و اس پی اس اس و ایویوز مبتنی بر تحلیل داده های ترکیبی استفاده شده است.

۳-۴- مدل و نحوه اندازه گیری متغیرها:

به منظور بررسی و تحلیل فرضیه های تحقیق مطابق با پژوهش الناهاس و همکاران^۱ (۲۰۲۲) از مدل های کمی زیر استفاده شده است:

مدل فرضیه اول:

$$EM_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{AuditSize}_{i,t} + \sum \text{Control}_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل فرضیه دوم:

$$EM_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{AuditBoard}_{i,t} + \sum \text{Control}_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل فرضیه سوم:

$$EM_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{WIC}_{i,t} + \sum \text{Control}_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

۴- نتیجه یافته ها

۴-۱- آمار توصیفی

نتایج حاصل از آمار توصیفی کلیه متغیرهای پژوهش در جدول ۱ قابل رؤیت است.

همانطور که بیان شد میانگین و میانه در همگی متغیرها به یکدیگر نزدیک هستند و این نشان از تقارن معقول داده ها و پراکندگی مطلوب آنها در حوالی میانگین دارد. این یافته را در مولفه آماری انحراف معیار هم می شود دید که در تمام موارد بسیار پایین می باشند.

جدول ۱: شرایط آمار توصیفی متغیرها

متغیر	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
مدیریت سود	۰/۴۶	۰/۴۱	۰/۹۹	۰/۰۹	۰/۳۳
استقلال هیئت مدیره	۰/۴۳	۰/۴۰	۰/۵۷	۰/۲۰	۰/۳۸
اندازه هیئت مدیره	۵/۳۹	۵	۷	۵	۰/۲۹
ضعف کنترل داخلی	۰/۴۳	۰	۱	۰	۰/۳۹
اندازه حسابرسان	۰/۴۱	۰	۱	۰	۰/۲۲
نرخ بازده دارایی	۰/۱۳	۰/۱۱	۰/۶۳	-۰/۳۲	۰/۱۴
اندازه سازمان	۶/۲۳	۶/۰۸	۸/۱۵	۴/۴۲	۰/۷۰
اهرم مالی	۰/۶۱	۰/۶۰	۰/۹۵	۰/۰۲	۰/۲۱

۲-۴- آمار استنباطی

۱-۲-۴- آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

به طور کلی یک فرآیند تصادفی هنگامی پایا نامیده می شود که میانگین و واریانس آن طی زمان ثابت باشد و مقدار کوواریانس بین دو دوره زمانی، تنها به فاصله یا وقفه بین این دو دوره بستگی داشته و ارتباطی به زمان واقعی محاسبه کوواریانس نداشته باشد (گجراتی، ۱۳۸۶). زمانی که متغیرها ناپایا یا دارای ریشه واحد هستند، فرآیند تکنیک اقتصادسنجی مرسوم ممکن است مطلوب نباشد زیرا تخمین رگرسیونی منجر به برآوردهای تورش دار و گمراه کننده می شود (انگل و گرنجر، ۱۹۸۷).

قبل از برآزش مدل تحقیق، مقتضی است که مانایی (ایستایی یا همان پایایی) متغیرهای مورد استفاده مشخص گردد. برای شناسایی داده مانا از غیرمانا از آزمون های متعددی منجمله آزمون ریشه واح دیکی فولر تعمیم یافته ، آزمون Q و ... استفاده می شود. در این پژوهش محقق از آزمون لوین، لین و چو (LLC) برای تبیین وضعیت مانایی (پایایی) داده ها استفاده کرده است. نتایج حاصل از آزمون مربوطه را در جدول ۲ می توان دید.

جدول ۲: بررسی وضعیت مانایی متغیرها

نام متغیر	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه نهایی
مدیریت سود	-۲۸/۰۲	۰/۰۰۰	تایید مانایی
استقلال هیئت مدیره	-۱۴/۰۵	۰/۰۰۰	تایید مانایی
اندازه هیئت مدیره	-۱۳/۴۴	۰/۰۰۰	تایید مانایی
ضعف کنترل داخلی	-۶/۶۶	۰/۰۰۰	تایید مانایی
اندازه حسابرس	-۶۵/۰۸	۰/۰۰۰	تایید مانایی
نرخ بازده دارایی	-۱۲/۹۰	۰/۰۰۰	تایید مانایی
اندازه سازمان	-۱۰/۷۸	۰/۰۰۰	تایید مانایی

بدین ترتیب با رد شدن فرض صفر آزمون، همگی موارد مانا تشخیص داده شده اند.

برازش مدل‌های پژوهش و تحلیل فرضیه‌ها

در ادامه و به دنبال کسب اطمینان از احصای شرایط معقول و مورد نیاز داده‌های مطالعه، اقدام به برازش مدل‌های پژوهش و انجام آزمون‌های مقتضی، برای تحلیل فرضیه‌های سه گانه پژوهش می‌نماییم.

انجام پیش فرض های اولیه

آن چنان که در فصل سه بیان گشت، با در نظر گرفتن تابلویی بودن دیتاهای تحقیق، در راستای تشخیص ضرایب، مقتضی است تا با اجرای آزمون لیمر در خصوص مشخص نمودن یکی از شیوه‌های اثرات مشترک یا تصادفی اقدام کرد. دو فرض این آزمون به قرار زیر است:

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0 = \text{روش اثرات مشترک (داده های ترکیبی)} \\ H_1 = \text{روش اثرات تصادفی (داده های پانلی)} \end{array} \right.$$

نتیجه حاصل از این آزمون در جدول ذیل قابل مشاهده است:

جدول ۳: نتایج آزمون لیمر مدل

مدل ها	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
اول	۲/۲۲	۰/۰۰۰	فرض صفر رد شد
دوم	۲/۳۶	۰/۰۰۰	فرض صفر رد شد
سوم	۲/۳۰	۰/۰۰۰	فرض صفر رد شد

با در نظر گرفتن رد شدن فرض صفر، در راستای مشخص کردن یکی از دو روش اثرات ثابت تصادفی و اثرات ثابت، مقتضی است تا آزمون هاسمن انجام شود. دو فرض این آزمون به قرار زیر است:

$$\begin{cases} H_0 = \text{روش اثرات ثابت تصادفی} \\ H_1 = \text{روش اثرات ثابت} \end{cases}$$

که نتایج کسب شده، در جدول ۴ بیان گشته است:

جدول ۴: نتایج آزمون هاسمن

مدل ها	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
اول	۲۳/۳۲	۰/۰۰۰۵	فرض صفر رد شد
دوم	۲۹/۱۱	۰/۰۰۰۱	فرض صفر رد شد
سوم	۲۵/۱۹	۰/۰۰۰۲	فرض صفر رد شد

بدین طریق، آنچنانکه که مشاهده می شود، با در نظر گرفتن رد شدن فرض صفر آزمون هاسمن، نحوه تحلیل اثرات ثابت به عنوان مطلوب ترین شیوه برازش مدلها برگزیده می گردد. در ادامه و به منظور سنجیدن بروز یا عدم بروز ناهمسانی واریانس از آزمون LM-ARCH بهره گرفته شده است که نتایج نهایی آن در جدول زیر بیان شده است.

جدول ۵: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

مدل ها	آماره آزمون	احتمال آماره	وضعیت
اول	۰/۲۶	۰/۴۱۰۹	همسانی واریانس تایید شد
دوم	۰/۲۲	۰/۳۹۹۸	همسانی واریانس تایید شد
سوم	۰/۲۴	۰/۴۰۰۸	همسانی واریانس تایید شد

با در نظر گرفتن تایید شدن فرض صفر مبنی بر همسان بودن واریانسها، روش برآورد OLS به منزله نحوه تخمین مطلوب مدلها انتخاب می گردد.

دیگر شاخص مطرح در این زمینه دوربین واتسون که منظور تایید عدم بروز خطای خودهمبستگی پیاپی انجام می شود و از آنجاکه که آماره هر سه مدل در محدوده مطلوب بین ۱/۵ تا ۲/۵ است، بنابراین مشکلی در این زمینه وجود ندارد.

جدول ۶: نتایج آزمون دوربین واتسون

مدل ها	آماره آزمون	وضعیت
اول	۲/۱۵	خودهمبستگی پیاپی رد شد
دوم	۲/۰۸	خودهمبستگی پیاپی رد شد

سوم	۲/۱۱	خودهمبستگی پیاپی رد شد
-----	------	------------------------

و سرانجام آخرین آزمون به منظور سنجش مطلوب بودن نتایج برازش انجام شده، آزمون فیشر است که به طور کلی بر مناس بودن مدل دلالت می کند. سطح معناداری پایین تر از ۰/۰۵ ناشن از کفایت کلی مدل دارد.

جدول ۷: نتایج آزمون فیشر

مدل ها	آماره آزمون	احتمال آماره	وضعیت
اول	۸/۲۳	۰/۰۰۰	تایید کفایت کلی مدل
دوم	۹/۲۹	۰/۰۰۰	تایید کفایت کلی مدل
سوم	۸/۹۶	۰/۰۰۰	تایید کفایت کلی مدل

برآورد رگرسیونی مدل اول

آنچه از آزمونهای پیشین برآمده است نشان از آن دارد که مدل به خوبی برازش شده است و نتایج آن قابل استناد است. بدین ترتیب در سه جدول بعدی به بررسی نتایج سه فرضیه تحقیق پرداخته می شود.

جدول ۸: نتایج رگرسیون مدل اول پژوهش

متغیرها	ضریب	آماره T	سطح معناداری	VIF
عرض از مبدا	-۰/۱۵	-۰/۵۴	۰/۶۶۸۹	
استقلال هیئت مدیره	-۰/۴۱	-۳/۸۸	۰/۰۰۲۹	۱/۰۲
نرخ بازده دارایی	-۰/۲۶	-۲/۳۷	۰/۰۳۰۱	۱/۳۰
اهرم مالی	۰/۱۹	۳/۴۴	۰/۰۰۴۹	۱/۰۸
اندازه سازمان	۰/۰۲	۱/۷۴	۰/۰۹۸۸	۱/۱۲
اندازه حسابرس	-۰/۰۶	-۲/۵۲	۰/۰۲۶۶	۱/۱۹
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۴۷			

معیار VIF وجود همخطی بین متغیرهای مستقل را رد می کند. با توجه به نتایج مندرج در جدول ۴-۸، می توان دید که ضریب مربوط به متغیر استقلال هیئت مدیره، -۰/۴۱ با سطح معناداری ۰/۰۰۲۹ است که نشان می دهد که استقلال هیئت مدیره، تاثیر معکوس بر مدیریت سود فرصت طلبانه دارد. بنابراین فرضیه نخست تحقیق تایید می شود.

برآورد رگرسیونی مدل دوم

برای بررسی فرضیه دوم به تحلیل رگرسیونی مدل دوم پرداخته می شود. در این مدل اندازه هیئت مدیره به عنوان متغیر مستقل خواهد بود.

جدول ۹: نتایج رگرسیون مدل دوم پژوهش

متغیرها	ضریب	آماره T	سطح معناداری	VIF
عرض از مبدا	-۰/۱۱	-۰/۸۸	۰/۵۰۲۶	
اندازه هیئت مدیره	-۰/۰۳	-۱/۸۸	۰/۰۸۹۹	۱/۰۳
نرخ بازده دارایی	-۰/۲۲	-۲/۱۶	۰/۰۳۹۸	۱/۲۲
اهرم مالی	۰/۱۷	۳/۲۶	۰/۰۰۷۱	۱/۰۸
اندازه سازمان	۰/۰۲	۱/۸۰	۰/۰۹۲۳	۱/۱۱
اندازه حسابرس	-۰/۰۸	-۲/۶۹	۰/۰۲۱۹	۱/۱۸
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۴۲			

در این مورد نیز معیار VIF وجود همخطی بین متغیرهای مستقل را رد می کند. با توجه به نتایج مندرج در جدول ۹، می توان دید که ضریب مربوط به متغیر اندازه هیئت مدیره، $-۰/۰۳$ با سطح معناداری $۰/۰۸۹۹$ است که نشان می دهد که اندازه هیئت مدیره، در سطح اطمینان ۹۵ درصد فاقد تاثیر معنادار بر مدیریت سود فرصت طلبانه است. بنابراین فرضیه دوم تحقیق رد می شود.

برآورد رگرسیونی مدل سوم

و سرانجام در گام سوم به بررسی تاثیر ضعف کنترل داخلی به عنوان یکی از سازوکارهای حاکمیت سازمانی بر مدیریت سود فرصت طلبانه پرداخته می شود. ضمن آنکه متغیرهای کنترلی همچون دو مدل قبل هستند.

لازم به یادآوری است که از معیار VIF برای بررسی احتمالی وجود همخطی بین متغیرهای مستقل استفاده می شود که با توجه به آنکه برای کلیه این متغیرها، عدد به دست آمده کوچکتر از ۵ است بنابراین وجود مشکل همخطی منتفی است.

جدول ۱۰: نتایج رگرسیون مدل سوم پژوهش

	متغیرها	ضریب	آماره T	سطح معناداری
VIF	عرض از مبدا	-۰/۰۹	-۱/۶۳	۰/۱۰۲۳
۱/۰۲	ضعف کنترل داخلی	۰/۲۷	۴/۴۱	۰/۰۰۰
۱/۳۰	نرخ بازده دارایی	-۰/۱۷	-۲/۲۰	۰/۰۳۷۹
۱/۰۶	اهرم مالی	۰/۱۹	۳/۹۶	۰/۰۰۲۰
۱/۱۲	اندازه سازمان	۰/۰۲	۱/۶۶	۰/۱۰۰۶
۱/۱۹	اندازه حسابرس	-۰/۰۸	-۲/۵۰	۰/۰۲۷۹
	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۴۹		

با توجه به نتایج مندرج در جدول ۴-۱، می‌توان دید که ضریب مربوط به متغیر ضعف کنترل داخلی، ۰/۲۷ با سطح معناداری ۰/۰۰۰ است که نشان می‌دهد که ضعف کنترل داخلی، تاثیر مستقیم و معنادار بر مدیریت سود فرصت طلبانه دارد. بنابراین فرضیه سوم تحقیق تایید می‌شود.

۵- فرضیه اول: بین توانایی مدیران و تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۱۱: تخمین مدل ۱ تحقیق

$R_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Farud}_{it} + \beta_2 \text{LEV}_{it} + \beta_3 \text{SIZE}_{it} + \varepsilon_{it}$				
متغیر وابسته		توانایی مدیران		
متغیرهای مستقل	ضریب	آماره t	سطح خطا	سطح معنی‌داری
C	-۸۸۰۰/۶۹۳	-۷/۶۶۴۳۰۸	۰/۱۴۸۲۷۴	۰/۰۰۰۰
FARUD	-۳۰۸/۷۸۲۴	-۲/۲۱۴۳۲۶	۰/۵۴۲۹۷۰	۰/۰۰۵۰
SIZE	۱۶۴۸/۶۱۵	۹/۲۶۶۰۷۹	۰/۷۷۹۱۸۹	۰/۰۰۰۰
LEV	-۳۴۰/۴۱۰۳	-۰/۸۸۴۷۹۸	۰/۸۴۹۴۲۱	۰/۳۷۶۸
آماره F	۳۰/۵۹			
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰			
آماره دوربین و واتسون	۲/۱۲			
ضریب تعیین	۰/۲۴			

ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۲۳
----------------------	------

در جدول (۱) آماره F و سطح معنی داری آن مربوط به آزمون قطعیت وجود رابطه خطی (آزمون معنی داری کل رگرسیون) بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته می باشد. با توجه به این که سطح معنی داری این آزمون برای مدل ۱ کمتر از ۰.۰۵ می باشد و همچنین آماره F بیشتر از ۲ می باشد می توان گفت که در مدل ۱، رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته وجود دارد؛ بنابراین نتیجه می شود که کل مدل معنی دار می باشند. یکی دیگر از مفروضاتی که در رگرسیون مدنظر قرار می گیرد، استقلال خطاها (تفاوت بین مقادیر واقعی و مقادیر پیش بینی شده توسط معادله رگرسیون) از یکدیگر است. در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد. سطح خطا در همه متغیرها کمتر از ۱ می باشد و عدد مناسبی است. به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین واتسون استفاده می شود. چنانچه آماره دوربین واتسون نزدیک مقدار ۲ (بین ۱/۵ تا ۲/۵) قرار گیرد عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می شود. با توجه به جدول (۲) مقدار آماره دوربین واتسون ۲/۰۴ به دست آمد که نتیجه می شود در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار می گیرد. پس نتیجه می شود که استقلال خطاها تأیید می شود. ضریب تعیین برابر ۰/۲۴ است و نشان می دهد که ۲۴ درصد متغیر وابسته توسط متغیرهای دیگر تعیین می شود. ضریب تعیین تعدیل شده برابر ۰/۲۳ است و نشان می دهد که ۲۳ درصد اثرگذاری متغیر وابسته توسط متغیر مستقل انجام گرفته شده است.

۵- نتیجه گیری

آنچه از این موضع بر می آید آن است که مدیریت سود چنانچه به عنوان ابزاری در اختیار مدیران قرار گیرد به رفتاری منفعت جویانه و فرصت طلبانه تبدیل می شود که باعث می شود تا عدم تقارن اطلاعات در سازمانها افزایش یابد. بدین منظور بررسی تاثیر سازوکارهای حاکمیت سازمانی بر کنترل این پدیده همواره موضوعی مورد توجه محققان بوده است. با همین رویکرد این تحقیق به بررسی تاثیر سه خصیصه از حاکمیت سازمانی یعنی استقلال و اندازه هیئت مدیره و ضعف کنترل داخلی بر مدیریت سود فرصت طلبانه پرداخته است.

استقلال بالاتر هیئت مدیره با شدت قابل توجهی باعث کاهش مدیریت سود فرصت طلبانه مدیران خواهد شد. مدیران غیرموظف به دلیل آنکه فاقد سمت در سازمان هستند بنابراین منفعتی از این حیث ندارند. بنابراین مستقل عمل نموده و برخلاف مدیرانی که در سازمان منفعتی دارند، نظراتی مستقل، حرفه ای و عاری از منفعت طلبی ارائه می دهند. بنابراین می توان اینگونه برداشت کرد که حضور بیشتر این مدیران در ترکیب هیئت مدیره باعث می شود تا رفتارهای منفعت طلبانه کاهش یافته و مدیران موظف خصوصاً مدیرعامل در عملکرد خود خصوصاً در حوزه گزارشگری مالی با دقت بیشتری عمل کنند. بنابراین منطقی است که انتظار داشت با افزایش استقلال هیئت مدیره، احتمال بروز مدیریت سود فرصت طلبانه کاهش یابد. یافته ای که می توان آن را همسو با مطالعات گیتاگیا و همکاران (۲۰۲۲)، العرینی (۲۰۱۹) و مظاهری و قلی زاده (۱۴۰۱) دانست.

در عین حال بخش دیگری از یافته های این تحقیق، نشان می دهد که بر خلاف استقلال هیئت مدیره، نمی توان برای دیگر ویژگی هیئت مدیره یعنی اندازه هیئت مدیره، تاثیر معناداری بر مدیریت سود قائل بود. علت این مسئله را می توان در این دید که اکثر اعضای هیئت مدیره از ترکیب ۵ نفره بهره میبرند و تعداد سازمانهایی که تعداد دارای عضو هفت نفره در ترکیب هیئت مدیره هستند اندک است. این مسئله باعث می شود که عملاً این متغیر از داده های متنوعی برخوردار نباشد و بدین ترتیب نتوان به تاثیری برای تنوع این متغیر بر مدیریت سود دست یافت.

۶- منابع

- آقایی، محمد علی، نظافت، احمد رضا، ناظمی اردکانی، مهدی و علی اکبر جوان (۱۳۸۸)، بررسی عوامل اثرگذار بر نگهداری موجودی های نقدی در سازمان های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهشهای حسابداری مالی، سال اول، شماره اول و دوم، صص ۵۳-۷۰
- اسراری، پریسا (۱۳۹۸)، بررسی تاثیر ضعف با اهمیت کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی بر ارتباط ارزشی وجه نقد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا (س)
- اسکات، ویلیام. (۱۳۸۸). تئوری حسابداری مالی، علی پارسائیان، جلد اول، تهران، ترمه
- آزادی کیهان، مشکی مهدی و مجتبی سمیع پور (۱۳۹۴)، نقش استقلال و تخصص مالی کمیته حسابرسی بر افشای اطلاعات مالی. اولین کنفرانس بین المللی مدیریت و حسابداری با رویکرد ارزش، قابل دریافت از: <http://www.civilica.com/Paper-MAVC01>
MAVC01_162.html

- آذر، عادل. منصور مومنی. (۱۳۸۹). «آمار و کاربرد آن در مدیریت»، جلد اول، چاپ چهاردهم، انتشارات سمت، تهران.
- بابائی، محمدعلی و وزیرزنجانی، حمیدرضا (۱۳۸۵)، رویکردی نوین برای ارتقای اثربخشی سازمانها، مجله تدبیر، شماره ۱۷، صص ۱۴ - ۱۹
- ثقفی، علی و عرب مازار یزدی، مصطفی. (۱۳۹۰). " کیفیت گزارشگری مالی و ناکارایی سرمایه گذاری " ، مجله پژوهش های حسابداری مالی ، سال دوم ، شماره چهارم ، ص ۱-۲۰
- ثقفی، علی و سیدعباس هاشمی(۱۳۸۳)، بررسی تحلیل رابطه بین جریان های نقد عملیاتی و اقالم تعهدی، ارائه مدل برای پی شیبینی جریان های نقد عملیاتی، بررسی های حسابداری و حسابرسی، سال یازدهم، شماره ۳۸، صص ۲۹-۵۲
- جعفرزاده، علیرضا و بادآور نهندي، یونس. (۱۳۹۶). تاثیر مدیریت واقعی و مصنوعی سود به عنوان شواهدی از ریسک اطلاعاتی گزارش های مالی حسابرسی شده بر هزینه حقوق صاحبان سهام، دانش حسابرسی، شماره ۶۹، صص ۸۱-۱۰۷
- حافظ نیا، محمد رضا و سرمد، غلامعلی. (۱۳۸۱). «مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی»، تهران، انتشارات سمت.
- خدایی، محمد و یحیائی، منیره. (۱۳۸۹). " بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و کارایی سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران " ، مجله حسابداری مدیریت ، سال سوم ، شماره ۵.
- راس، استفان. (۱۳۹۱). مدیریت مالی نوین ، علی جهانخانی و مجتبی شوری ، جلد اول ، تهران ، انتشارات سمت
- ریاحی بلکویی ، احمد. (۱۳۹۱) ، تئوریهای حسابداری ، علی پارسائیان ، تهران ، ترمه
- سجادی، سید حسین؛ حاجی زاده، سعید و نیک کار، جواد. (۱۳۹۱). " تاثیر هزینه های نمایندگی و کیفیت گزارشگری مالی بر ریسک سرمایه گذاری در سازمان های بورسی " ، مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی ، دوره ۱۹ ، شماره ۳ ، صص ۲۱-۴۲
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۹۰). «روش های تحقیق در علوم رفتاری»، چاپ بیست و یکم، انتشارات آگه، تهران.
- سوری، علی. (۱۳۸۹). اقتصاد سنجی، چاپ اول، نشر فرهنگ شناسی، تهران.
- شباهنگ، رضا. (۱۳۸۴). مدیریت مالی، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی. چاپ هشتم، جلد اول و دوم.

مظاهری، ندا و قلی زاده، مرضیه، (۱۴۰۱)، بررسی تاثیر ساختار هیئت مدیره بر ارتباط بین عامل رفتاری اطمینان بیش از حد مدیران و مدیریت سود، کنفرانس ملی تحقیقات میان رشته ای در علوم انسانی و فرهنگ ایرانی اسلامی، اردبیل، <https://civilica.com/doc/1557888>، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی. (۱۳۹۰). مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی، انتشارات سازمان حسابرسی، نشریه شماره ۱۱۳.

نوروش، ایرج و دیانتی دیلمی، زهرا. (۱۳۸۴). مدیریت مالی، جلد اول، انتشارات دانشگاه تهران. وکیلی فرد، حمیدرضا و وکیلی فرد، مسعود. (۱۳۹۱). مدیریت مالی (جلد اول). انتشارات جنگل.

چاپ نهم

هندریکسن، الدون اس. (۱۳۸۵). تئوری های حسابداری، علی پارسائیان، جلد اول، تهران، ترمه

- Abernathy, J.L., Herrmann, D., Kang, T., Krishnan, G.V., 2013. Audit committee financial expertise and properties of analyst earnings forecasts. *Adv. Acc.* 29 (1), 1–11. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adiac.2012.12.001>.
- Abdullah, S. N. (2014). The causes of gender diversity in Malaysian large firms. *Journal of Management & Governance*, 18(4), 1137–1159. <https://doi.org/10.1007/s10997-013-9279-0>
- Ahmed, A. S., M. L. McNally, S. Rasmussen, and C. D. Weaver. 2010. How costly is the Sarbanes Oxley Act? Evidence on the effects of the Act on corporate profitability. *Journal of Corporate Finance* 16 (3): 352-369.
- Aksu, M., Espahbodi, H., 2016. The impact of IFRS adoption and corporate governance principles on transparency and disclosure: the case of borsa istanbul. *Emerg. Mark. Finance Trade* 52 (4), 1013–1028.
- Alareeni, B. (2018). Does corporate governance influence earnings management in listed companies in Bahrain bourse? *Journal of Asia Business Studies*, 12(4), 551–570. <https://doi.org/10.1108/JABS-06-2017-0082>
- Arioglu, E. (2020). The affiliations and characteristics of female directors and earnings management: Evidence from Turkey. *Managerial Auditing Journal*, 35(7), 927–953. <https://doi.org/10.1108/MAJ-07-2019-2364>
- Asogwa, C. I., Ofoegbu, G. N., Nnam, J. I., Chukwunwike, O. D., & Ntim, C. G. (2019). Effect of corporate governance board leadership models and attributes on earnings quality of quoted Nigerian companies. *Cogent Business & Management*, 6(1), 1683124. <https://doi.org/10.1080/23311975.2019.1683124>
- Badolato, P.G., Donelson, D.C., Ege, M., 2014. Audit committee financial expertise and earnings management: the role of status. *J. Acc. Econ.* 58 (2-3), 208–230.
- Bajra, U., Cadez, S., 2017. The impact of corporate governance quality on earnings management: evidence from European companies cross-Listed in the USA. *Aust. Acc. Rev*
- Bajra, U., Cadez, S., 2018. Audit committees and financial reporting quality, *Economic Systems*. <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2017.03.002>
- Bajra, U., Cadez, S., 2017. The impact of corporate governance quality on earnings management: evidence from European companies cross-Listed in the USA. *Aust. Acc. Rev.* <http://dx.doi.org/10.1111/auar.12176>. (forthcoming issues).

- Bantleon, U., Bassen, A., D'Arcy, A., Hucke, A., Kohler, A.G., Pedell, B., 2011. Implementation of Article 41 of the 8th EU Directive in the EU member states – impact on internal governance mechanisms. *Int. J. Corporate Gov.* 2 (2), 140.
- Bargeron, L. L., K. M. Lehn, and C. J. Zutter. 2020. Sarbanes-Oxley and corporate risk-taking. *Journal of Accounting and Economics* 49 (1): 34-52.
- Bharath, T., J. Sunder, and S. Sunder. 2008. Accounting quality and debt contracting. *The accounting review* 83 : 1-28.
- Biddle, G., G. Hilary, and R. Verdi. 2009. How does financial reporting quality relate to investment efficiency? *Journal of Accounting and Economics* 48, 112-131.
- Carcello, Joseph V., Hollingsworth, Carl W., Klein, April, Neal, Terry L., 2006. Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance Mechanisms, and Earnings Management. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=887512>
- Cardilalls, H.B., Lee, E., Walker, M., Zeng, C., 2014. Incentives or standards: what determines accounting quality changes around IFRS adoption? *Eur. Acc. Rev.* 24 (1), 31–61. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1013054>.
- Chen, F., O. Hope, Q. Li, and X. Wang. 2011. Financial reporting quality and investment efficiency of private firms in emerging markets. *The accounting review* 86, 1255-1288.
- Cadez, S., Guiding, C., 2008. An exploratory investigation of an integrated contingency model of strategic management accounting. *Acc. Organ. Soc.* 33 (7–8), 836–863
- Carcello, Joseph V., Hollingsworth, Carl W., Klein, April, Neal, Terry L., 2006. Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance Mechanisms, and Earnings Management. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=887512>
- Chen, H., D. Yang, X. Zhang, and N. Zhou. 2020. The moderating role of internal control in tax avoidance: Evidence from a COSO-based internal control index in China. *The Journal of the American Taxation Association* 42 (1): 23-55.
- Črnigoj, M., Verbič, M., 2014. Financial constraints and corporate investments during the current financial and economic crisis: the credit crunch and investment decisions of Slovenian firms. *Econ. Syst.* 38 (4), 502–517.
- Damak, S. T. (2018). Gender diverse board and earnings management: Evidence from French listed companies. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 9(3), 289–312.
- Dhaliwal, D., Naiker, V., Navissi, F., 2010. The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemp. Acc. Res.* 27 (3), 787–827. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1911-3846.2010.01027.x>.
- Dechow, P.M., Sloan, R.G., Sweeney, A.P., 2002. Detecting earnings management. *Acc. Rev.* 70 (2), 193–225. <http://dx.doi.org/10.2307/248303>.
- Dechow, P.M., Kothari, S.P., Watts, L.R., 1998. The relation between earnings and cash flows. *J. Acc. Econ.* 25 (2), 133–168
- DeGeorge, F., Patel, J., Zeckhauser, R., 1999. Earnings management to exceed thresholds. *J. Bus.* 72 (1), 1–33.
- DeZoort, F.T., Hermanson, D.R., Archambeault, D.S., Reed, S. a., 2002. Audit committee effectiveness: a synthesis of the empirical audit committee literature. *J. Acc. Lit.* 21, 38–75.
- Dhaliwal, D., Naiker, V., Navissi, F., 2010. The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemp. Acc. Res.* 27 (3), 787–827.

- Daniel , N. D., D. J . Denis , and L.Naveen . 2002 . Sources of financial flexibility : Evidence from cash flow shortfalls . working paper . purdue university .
- Dechow , p ., and I . Dichev . 2002 . The quality of accruals and earnings : The role of accrual estimation errors . The accounting review 77,35-59 .
- Francis, J., R. Lafond, P. Olsson, and K. Schipper. 2004. Cost of equity and earning attributes. The accounting review 79, 967-1010.
- Fama, E. F., & French, K. R. (1995). Size and book-to- market factors in earnings and returns. The Journal of Finance, 50(1), 131–155.
- Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983). Separation of ownership and control. The Journal of Law and Economics, 26(2), 301–325. <https://doi.org/10.1086/467037>
- Gao, H., and J. Zhang. 2019. SOX 404 and corporate innovation. Journal of Financial and Quantitative Analysis 54 (2): 759-787.
- Goel, S. (2012). Demystifying earnings management through accruals management: An Indian Corporate Study. Vikalpa, 37(1), 49–56. <https://doi.org/10.1177/0256090920120104>
- Hall,B.,and J.Learner.2010.The financing of research and development and innovation . Handbook of the economics of innovation,610-638.
- Hayes, R.M., 2014. Discussion of Audit committee financial expertise and earnings management: the role of status by Badolato, Donelson, and Ege (2014). J. Acc. Econ. 58 (2–3), 231–239
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. Accounting Horizons, 13(4),(
- Hooper, V., Sim, A.B., Uppal, A., 2009. Governance and stock market performance. Econ. Syst. 33 (2), 93–116.
- Jeanjean, T., Stolowy, H., 2008. Do accounting standards matter? An exploratory analysis of earnings management before and after IFRS adoption. J. Acc. Public Policy 27 (6), 480–494